

94111562-9	16/05/2025	מקור ראשון - כותרת	עמוד 20	1	16.8x15.67
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790					

יאיר שלג

הקונספציה של 8 באוקטובר

יש שניות מזוהה בהווה הישראלית של החודשים האחרונים. מצד אחד ההישגים הצ'כיים במלחמה הם כבירים: שלושה איבים ותיקים של ישראל – חמאס, חיזבאללה ואיראן – הוכו קשות, עד שיכולתם לפגוע בנו פחתה, לפחות בעתיד הקרוב. מצד שני, גם תחושת החמיצות הניכרת באוויר עצומה. בעניין הזה ראוי להבחין בין שלושה סוגי חמיצויות: חמיצות מימין – על שחמאס לא הוכרע לחלוטין; חמיצות משמאל – על ההתעקשות להמשיך את המלחמה בחמאס, בוודאי במחיר של עסקת חטופים; וחמיצות כללי-ישראלית – על כך שלמרות ההישגים הכבירים, התהליכים המדיניים במזרח התיכון מתקרמים בלעדיו. יש גורם משותף לכל שלוש החמיצויות: הקונספציה של 8 באוקטובר. עד 6 באוקטובר לקינו בקונספציית ההכלה מול חמאס, שעדיין קרה היה כי ניתן לקיים סבבי לחימה שבהם חמאס יוכה, יקבל תמריצים להתנהג יפה, ולא יעז לדרוש מעבר לכך. מאז 7 באוקטובר החלפנו את הדיסקט הישן בחדש: חמאס, אולי אויבנו בכלל, מבינים רק כוח. מוכרזים להילחם בהם עד "הניצחון המוחלט", בלי שאיש יטרח להבהיר לנו מה משמעות הדבר. נשכחה מאיתנו האמת הפשוטה שביטא כבר קרל פון קלאוזוויץ, מגדולי מנסחי תורת הלחימה בכל הזמנים: "מלחמה אינה אלא המשך המדיניות באמצעים אחרים", ו"אף אדם הנוהג בהיגיון לא פותח מלחמה בלי להבהיר לעצמו קודם כול מה הוא מתכוון

המאמץ ליישמו, אף שלא הקים אפילו יישוב אחד ולא הביא תרומה ביטחונית. אף הקמת יישוב לא עוררה את שמחת היהודים כמו ההצבעה של 56 גויים בכ"ט בנובמבר 1947. דווקא אנשי הימין הצינוני הבינו זאת יותר מאחרים. זאב ז'בוטינסקי התמקד רוב ימיו בפעילות הסברתית ומדינית. כשפרופ' בני ציון נתניהו מנה את "חמשת אבות הצינונות" שלו, הוא לא הוכיר בהם אפילו נציג אחד של הצינונות המעשית, גם לא את דוד בן-גוריון. הצינונות הדתית לעומת זאת – שהושפעה עמוקות מתנועת העבודה – למדה ממנה גם את הדגש על התיישבות וביטחון, בלי להכיר בכך שגם הישגיו הגדולים של בן-גוריון היו בסופו של דבר מדיניים. יתרה מכך, מי שידר גיש התיישבות וביטחון בלי דגש מדיני יישאר לעולם במעמד החלוצים שאינם מנהיגים. יש הרבה דרכים להסביר מדוע הועדפו ההתיישבות והביטחון על פני המדינאות. לדוגמה, ראיית המדינאות כעוד ביטוי של "עסקי האוויר" של היהודי הגלותי, לעומת המעשיות של היהודי החדש. אולי הטעם המשמעותי ביותר הוא שהתיישבות וביטחון הם "משחק סכום אפס" – הצלחתם תלויה רק בך, וכל הישג ליריב נגרע ממני. מדינאות זקוקה לשינופי פעולה, וממילא גם לפשרות ולויתורים. אבל המשמעות היא שמי שלא מוכן להיות חלק מצוות השפים הרוקח את המציאות המדינית אחרי המלחמה עלול למד צוא את עצמו כחלק מהתבשיל שרקחו אחרים.

להשיג באמצעותה". המלחמה עצמה לא יכיר לה להיות מטרה. היא אמצעי שנועד להביא להישג מדיני. כדי שמלחמה תביא להשגת מטרתה, היא חייבת להסתיים במעשה מדיני שמגדיר מחדש את מערכת היחסים בין הצדדים: שליטת המנצח על המנוצח, סילוק המנוצח משלטונו, או כריתת הסכמים ביניהם. אם יש למלחמת חרבות ברזל מטרה מדינית, טרם זכינו לשמוע על כך מממשלתנו במשך יותר משנה וחצי. שר האוצר בצלאל סמוטריץ' – שהולך ומצטייר כמנהיג האמיתי של הממשלה בתחום המדיני-ביטחוני – משרד בו לעצם המעשה המדיני, ומעדיף עליו את המעשה הצבאי או ההתיישבותי. זו חולשה ציונית עתיקה. חלקים רחבים בצינונות בוו לפעילות המדינית, והעדיפו בה רבה את העשייה הביטחונית וההתיישבותית. אפילו חיים ויצמן נתפס בלעג כאיש של עניבות פרפר וקוקטיילים משום שבסך הכול הביא לצינונות את הצהרת בלפור, בעוד שאנשי תנועת העבודה הביאו לה את ההתיישבות והקמת התשתית הביטחונית. אין ספק שהתיישבות וביטחון הם נדבכים חיוניים בתהליך הקמת המדינה וקיומה, אבל המטרה היא ההישג המדיני. ההתיישבות נועדה לעצב את גבולות המדינה, והביטחון נועד לשמור עליהם. היעד הוא מדיני: קיומה של ישות ריבונית יהודית. בנימין זאב הרצל נחשב לאבי התנועה הצינונית משום שכתב חזון מדיני והתחיל את